

När ska regeringen stötta innovation där den huvudsakligen uppstår?

Häromdagen meddelade Regeringen att man avsätter ytterligare 845 miljoner kronor för att stödja nya innovationer och innovativa tillväxtföretag. Detta utöver de 26 miljarder man årligen redan investerar i FoU, av vilka 99% allokteras till universitet, högskolor och forskningsfinansierande institut.

Regeringen satsar enligt egen utsago på ”strategiska innovationsområden, stärkta industriforskningsinstitut och framstående test- och demonstrationsmiljöer, satsningar för att stimulera investeringar i affärsidéer med hög kunskaphöjd och internationell marknadspotential samt standardisering.”

Som företrädare för innovatörer och uppfinnare, efterfrågar jag en redogörelse för hur stor andel av de 845 mkr som kommer att tillgängliggöras innovatörer/uppfinnare utanför akademi och företag?

Innovationsministern har åtminstone tidigare uttryckt skepsis mot innovationsforskare Christian Sandströms vetenskapliga kartläggning '[Var skapades Sveriges 100 främsta innovationer](#)' och dess slutsats: **”om en överväldigande majoritet av Sveriges banbrytande innovationer skapats av enskilda uppfinnare/näringsidkare och individer anställda av företag, bör den svenska innovationspolitiken fokusera på dessa aktörer i första hand.”**

Innovationsministern uttryckte i [MediaPlanet; ForskningsSverige](#), november 2014:

”Om man arbetar med innovation kan man inte bestämma var någonstans innovation uppstår och man kan inte heller bestämma inom vilka områden innovation uppstår

Men mot bakgrund av våra nyligen inledda positiva samtal, dels med Vinnovas ledning men också med näringsdepartementet, där vi även företräder några av Sveriges mest prominenta innovatörer, vill jag uppfatta att den tidigare ensidiga fokuseringen på akademien som främsta innovationskälla, glädjande är föremål för revision hos denna regering.

INNOVATIONERS HUVUDSAKLIGA URSPRUNG UTANFÖR UNIVERSITET OCH HÖGSKOLOR

Christian Sandströms rapport klargör att Sveriges industriella välfärd kommer ur ett antal unika uppfinningar, kring vilka företag har bildats. Nedan är femton av Sveriges och världens allra största företag och de uppfinningar som gjorde dem till dagens multinationella giganter. Inom parentes anges (F) för fristående uppfinnare, (A) för företagsanställd och (U) för akademiskt anknuten.

Ericsson – Lars Magnus Ericsson: Telefonluren bl.a. (F), BG Magnusson: AXE-växeln (A)

Atlas Copco – Jonas Hesselman: Reversibel dieselmotor för fartyg (A)

Sandvik – Göran Fredrik Göransson: Bessemermetoden/järnframställning (F)

ABB – Jonas Wenström: Dynamomaskinen, tre-fasöverföring (F)

SCA – Carl Daniel Ekman: Sulfitcellulosa (F)

SKF – Sven Winqvist: Sfäriska kullagret (F)

Akzo Nobel – Alfred Nobel: Nobelkrutet, tändhatten, dynamiten mm (F)

Swedish Match – Janne Lundström/Alexander Lagerman: Säkerhetständstickan (A)

Alfa Laval – Gustaf de Laval: Ångturbinen, mjölkmaskinen, mjölkseparatorn mm (F)

Tetrapack – Erik Wallenberg: Tetraeder (A)

Astra Zeneca – Sven Erik Sjöstrand: Losec (A)

Telia Sonera – B.G. Magnusson & Göran Hemdahl: AXE-systemet (A)

Stora Enso - Viktor Folin: Betydande uppfinningar inom massatillverkning (A)

IKEA – Ingvar Kamprad: Kundmonterade möbler (F)

Electrolux – Von Platen & Munters: Kylskåpet (U)

Av ovanstående urval, kommer majoriteten - 8 företagsgrundande innovationer - från fristående uppfinnare, 7 från företagsanställda innovatörer och en (Electrolux) från universitet/högskola.

När drygt hälften av dessa världsföretag grundas på produkten från en fristående, icke-akademiskt anknuten uppfinnare, är det självklart angeläget för svensk innovationspolitik att även stötta dem.

En annan indikator på den reviderade synen på innovationers upphov är följande citat från Hans Löf: "lejonparten av svensk innovation härrör inte från svenska universitet. Endast 5% av patenten är från universitetsforskare".

Hans Löf är verksamhetsansvarig på CESIS - Centre of Excellence for Science and Innovation Studies, som tillsammans med 4 övriga innovationsforskningskluster; Cind, Ciir, Circle samt Ride har uppburit 117 mkr från staten sedan 2004, med c:a 120 forskare och doktorander sysselsatta med innovationsforskning.

GASELLER OCH AKADEMI

I innovationsdebatten refereras det gärna till företag som Skype, Spotify och Klarna i sammanhang där man argumenterar för en ekonomisk förstärkning av universitet och forskningsinstitutioner. ([DN 2015-03-29](#))

Visserligen gick Zennström på Uppsala universitet fram till 1991, men det är inte där han 11 år senare uppfinnar Skype tillsammans med Janus Friis.

Daniel Eks och Martin Lorentzons Spotify kommer inte heller ur akademisk miljö, även om Daniel gick två (2) månader ingenjörsutbildning på KTH.

Förvisso var Klarna däremot, Sebastian Siemiatkowski, Niklas Adalberth och Victor Jacobssons bidrag i Handelshögskolan årliga entreprenörskaptävling. Men på Handelshögskolan hamnade idén bland de sista. Det blev därför utanför den akademiska miljön som Klarna kom att realiseras. Listan på andra gaseller som inte heller kommer ur akademien kan göras mycket lång

GASELLER NATIONELLA BETYDELSE FÖR EKONOMI OCH SYSSELSÄTTNING

Även om företag som Klarna, Spotify, Mojang, King, Qlik, Transmode, Tobii, Skype, Izettle mfl i och för sig bidrar till Sveriges attraktiva image som Hi-Tech land, ger deras verksamheter inte särskilt mycket i vare sig sysselsättning eller skatteintäkter, jämfört med traditionell industri. 2015 betalade Mojang och King 621 mkr i skatt. De övriga företagen Spotify, Klarna, Izettle och Truecaller betalade tillsammans inte mer än 26 miljoner. De sammanlagt 647 mkr utgör endast 5 promille av hela bolagsskatteintäkten 2015.

INKUBATORLANDET ISRAEL

När man diskuterar inkubatorer, är det ofrånkomligt att referera till Israel som en av världens främsta start-up-nationer. Men Israel uppger själva att värdet av deras innovation sällan tillfaller landet självt:

1. Innovations mainly for exports, benefits realized mostly abroad
2. Support mostly product not process innovations; hence little R&D in traditional industries and services
3. R&D labs of multinationals absorb local talent
4. VC-backed startups: exit too early

"Israel is a powerhouse in generating innovations, but not quite in benefiting from them."

[Prof. Manuel Trajtenberg, Chairman, the Planning and Budgeting Committee - Israeli Council of Higher Education, 2014](#)
(Head of the National Economic Council / The Prime Minister Office, Israel 2008).

Om inte Israeliska innovationsvärden tillfaller det egna landet, bör inte Sverige tillämpa Israels modell.

PRIORITERADE OMRÅDEN

Kanske är det prioriterade områden som IKT, Life Science och annat som gör att jag tänker fel och att exemplen från gamla verkstadsföretag är irrelevanta?

Men tittar man på Sveriges exportvärden 2015, så stod maskinindustri, skogsindustri, fordonsindustri, stål och instrument för 65% av de ekonomiska volymerna, även om branscherna inte är lika futuristiskt sexiga.

Sveriges kår av innovatörer och uppfinnare är idag livegna, med möjligheter att uppbära 7 promille av statens innovationsstöd. Om Sverige vill ha exportföretag i framtiden, måste man börja revidera den olyckliga missuppfattning som har rådit i drygt 20 år, uttryckt genom tesen Triple Helix.

Det är allvar nu. Värden för 100-tals miljarder hotar att flyttas utomlands, eller i många fall bara stjälas av stora företag. Klimatet för svenska innovatörer och uppfinnare tål inte att försämrats mycket mer.

Örjan Strandberg

Ordförande i Stockholms Innovatörskrets

I upprepade uppvaktningar, inspel, debattartiklar, mail, seminarier mm har jag, STIK och Sveriges övriga innovatörs/uppfinnare-organisationer framfört att de miljöer där huvuddelen av innovation uppstår, inte är universitet och/eller högskolor.

Så ett uttalande från en av deras huvudmännen måste väl ändå respekteras.

Sveriges innovationsmiljöer är inte huvudsakligen universitet och/eller högskolor.

Av de 845 miljonerna, ska 500 miljoner gå till att förstärka samverkan inom strategiska innovationsområden mellan näringsliv, lärosäten och offentlig sektor.

får vi facit på

- A) antingen revidera Sandströms rapport och motbevisa och därmed avvisa den, alternativt att
- B) uppdra åt RUT att helt enkelt kolla upp ursprungen till Sveriges allra största företag.

För att hjälpa till, har jag nedan listat femton av Sveriges och världens allra största företag och de disruptiva uppfinningar som var centrala för deras expansion in till dagens giganter.

Inom parentes har jag skrivit in ett (F) för fristående uppfinnare, ett (A) för företagsanställd och ett (U) för akademiskt anknuten.

Sveriges innovationsmiljöer är inte huvudsakligen universitet och/eller högskolor.